

บทที่ 5

ภาวะการค้าและช่องทางการจำหน่ายชา

ชาเป็นสินค้าประเภทเครื่องค้ำที่มีการค้าขายระหว่างประเทศทั่วโลก เพราะชาเป็นเครื่องค้ำที่ได้รับความนิยมบริโภคอย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะชาผงเป็นที่นิยมมากในประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ชาเป็นพืชที่สามารถจะปลูกได้ดีในประเทศแถบเส้นศูนย์สูตรของโลก และประเทศญี่ปุ่น เกาหลี จีน รัสเซีย ประเทศผู้ผลิตจึงเป็นผู้ส่งออก และประเทศผู้บริโภคเป็นผู้นำเข้า จึงจะกล่าวถึงภาวะการค้าชาในต่างประเทศพอสังเขปก่อนที่จะกล่าวถึงภาวะการค้าภายในประเทศไทย

ภาวะการค้าชาของตลาดโลก

ปริมาณการผลิตชาทั่วโลกมีประมาณปีละ 1,700-1,800 พันตัน ตามรายละเอียดในตารางที่ 5.1 ผลผลิตส่วนใหญ่มาจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาซึ่งผลิตได้ประมาณร้อยละ 88 ของปริมาณการผลิตทั่วโลก ประเทศผู้ผลิตรายใหญ่คือประเทศอินเดีย ซึ่งผลิตได้ประมาณร้อยละ 31 ของปริมาณการผลิตทั่วโลก รองลงมาได้แก่ประเทศศรีลังกา ผลิตได้ประมาณร้อยละ 12 ของปริมาณการผลิตทั่วโลก ทั้งสองประเทศนี้รวมกันผลิตได้ร้อยละ 44 ของทั้งหมด นอกจากนี้ประเทศในแอฟริกา โดยเฉพาะประเทศเคนยา กำลังเป็นผู้ผลิตที่มีความสำคัญมากขึ้น โดยผลิตชาได้ประมาณร้อยละ 11 ของปริมาณทั้งหมด ประเทศที่ผลิตเฉพาะชาผง ได้แก่ ประเทศอินเดีย ศรีลังกา และอินโดนีเซีย ส่วนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ไต้หวัน และญี่ปุ่นจะผลิตเฉพาะชาใบ สำหรับผู้ผลิตชาสำเร็จรูปที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศสวีเดน เซอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ

ตารางที่ 5.1 ปริมาณผลผลิตของโลกลูกปี พ.ศ. 2516-2520

(หน่วย : พันตัน)

ประเทศ	2516-2518	2519	2520
ประเทศกำลังพัฒนา	1,381	1,436	1,556
1. ในลาตินอเมริกา	44	40	44
2. ในแอฟริกา	150	156	194
3. ในตะวันออกไกล	70	83	84
4. ในตะวันออกไกล			
- ประเทศอินเดีย	483	512	561
- ประเทศศรีลังกา	210	197	209
- ประเทศอินโดนีเซีย	67	73	73
- ประเทศอื่น ๆ	33	36	40
5. ในแถบโอเชียเนีย	4	5	6
6. ประเทศในเอเชียอื่น ๆ	320	334	345
ประเทศที่พัฒนาแล้ว	184	194	204
1. ประเทศญี่ปุ่น	102	100	102
2. ประเทศรัสเซีย	81	92	99
3. ประเทศอื่น ๆ	1	2	3
รวมผลผลิต	1,565	1,630	1,760

ที่มา - FAO Commodity Review and Outlook 1977-1979

1. ภาวะการค้าในปัจจุบัน

การส่งออก ปริมาณการส่งออกของชาทั่วโลกมีประมาณปีละ 700-800 พันตัน ตามรายละเอียดในตารางที่ 5.2 ประเทศผู้ส่งออกรายสำคัญ ได้แก่ ผู้ผลิตรายใหญ่ คือ ประเทศอินเดีย ส่งออกประมาณร้อยละ 30 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด ประเทศศรีลังกาส่งออกร้อยละ 25 ของทั้งหมด และประเทศในแอฟริกา ส่งออกประมาณร้อยละ 10 ของทั้งหมด ประเทศผู้ผลิตในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วไม่มีการส่งออกเพราะปริมาณการบริโภคภายในประเทศสูงอยู่แล้ว

ส่วนมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2520 มีจำนวนรวม 1,563 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นมูลค่าที่สูงกว่าปี พ.ศ. 2519 กวาร์้อยละ 90 ทั้งนี้เนื่องจากมูลค่าราคาส่งออกสูงขึ้น ตามที่แสดงรายละเอียดในตารางที่ 5.3 ซึ่งแสดงมูลค่าส่งออกของชาต่อ 1 กิโลกรัม ในปี พ.ศ. 2520 ราคาส่งออกโดยเฉลี่ยกิโลกรัมละ 45.76 บาท สูงจากปี พ.ศ. 2519 ซึ่งมีราคากิโลกรัมละ 23.70 บาท และราคาสูงขึ้นประมาณร้อยละ 93

การนำเข้า ปริมาณการนำเข้าของชาทั่วโลกมีจำนวนใกล้เคียงกับปริมาณส่งออก คือประมาณปีละ 700 พันตัน ตามรายละเอียดตารางที่ 5.4 ประเทศผู้นำเข้ามากที่สุด ได้แก่ กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีการนำเข้าประมาณร้อยละ 65 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด ประเทศสหราชอาณาจักร เป็นผู้นำเข้ามากที่สุด โดยนำเข้าประมาณร้อยละ 26 ของปริมาณการนำเข้าทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา นำเข้าประมาณร้อยละ 11 ของปริมาณทั้งหมด

การบริโภค ผู้บริโภคชาส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มประเทศผู้นำเข้า ได้แก่ ประเทศในยุโรป โดยเฉพาะประเทศสหราชอาณาจักร มีการบริโภคชาในปริมาณครึ่งหนึ่งของปริมาณการนำเข้าทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วคนอังกฤษจะบริโภคชาประมาณคนละ

ตารางที่ 5.2 ปริมาณการส่งออกชาของโลกระหว่างปี พ.ศ. 2516-2520

(หน่วย : พันตัน)

ประเทศ	2516-2518	2519	2520
ประเทศกำลังพัฒนา	702	770	766
1. ในลาตินอเมริกา	26	32	29
2. ในแอฟริกา	130	140	155
3. ในตะวันออกไกล	10	0	0
4. ในตะวันออกไกล			
- ประเทศอินเดีย	204	238	230
- ประเทศศรีลังกา	198	200	186
- ประเทศอินโดนีเซีย	44	47	51
- ประเทศอื่น ๆ	22	31	26
5. ในโอเซเนีย	4	5	6
6. ประเทศในเอเชียอื่น ๆ	64	77	83
ประเทศที่พัฒนาแล้ว	0	0	0
1. ประเทศญี่ปุ่น	0	0	0
2. ประเทศรัสเซีย	0	0	0
3. ประเทศอื่น ๆ	0	0	0
รวมปริมาณส่งออกทั่วโลก	702	770	766
มูลค่าส่งออก (ล้านเหรียญสหรัฐ)	665	822	1,563

ที่มา - FAO Commodity Review and Outlook 1977-1979

ตารางที่ 5.3 ราคาส่งออกชาต่อ 1 กิโลกรัม ระหว่างปี พ.ศ. 2516-2520

ประเทศ	เซนต์/กิโลกรัม ¹			บาท/กิโลกรัม ²		
	2516-2518	2519	2520	2516-2518	2519	2520
ทั่วโลก	104.3	118.5	228.8	20.86	23.70	45.76
ประเทศอินเดีย	115.2	129.4	265.6	23.04	25.94	53.12
ประเทศศรีลังกา	113.3	123.4	229.8	22.66	24.68	45.96
ประเทศในแอฟริกา	92.6	109.2	199.3	18.52	21.84	39.86

ที่มา 1. FAO - Commodity Review and Outlook 1977-1979

2. เทียบเป็นเงินบาท 100เซนต์ = 20 บาท

10 ปอนด์ ต่อปี¹ แม้ว่าในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา ปริมาณการบริโภคชาในประเทศอังกฤษจะลดลงมากเนื่องจากผู้บริโภครู้สึกหันไปนิยมดื่มกาแฟแทน แต่กาแฟก็ยังคงเป็นที่นิยมน้อยกว่าชา โดยเฉพาะแล้วจะมีการบริโภคกาแฟคนละ 3 ปอนด์ต่อปี ส่วนผู้บริโภครชาในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการบริโภคประมาณร้อยละ 0.7 ปอนด์ต่อปี ซึ่งเป็นปริมาณที่น้อยมากเมื่อเทียบกับการบริโภคกาแฟซึ่งมีการบริโภคคนละ 16 ปอนด์ต่อปี นอกจากนี้ประเทศผู้ผลิตมีการบริโภคภายในประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศอินเดียมีการบริโภคเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 5 ต่อปี

¹ สำนักงานเกษตรภาคเหนือ, "รายงานการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับชา" (เชียงใหม่: สำนักงานเกษตรภาคเหนือ, 2523), หน้า 11.

ตารางที่ 5.4 ปริมาณการนำเข้าของโลกระหว่างปี พ.ศ. 2516-
2520

(หน่วย : พันตัน)

ประเทศ	2516-2518	2519	2520
ประเทศกำลังพัฒนา	230	266	271
1. ในลาตินอเมริกา	13	10	8
2. ในแอฟริกา	34	33	37
3. ในตะวันออกไกล	122	150	145
4. ในตะวันออกไกลและโอเชียเนีย	55	68	76
5. ประเทศในเอเชียอื่น ๆ	6	5	5
ประเทศที่พัฒนาแล้ว	472	493	515
1. ประเทศสหราชอาณาจักร	196	199	208
2. ประเทศสหรัฐอเมริกา	77	82	91
3. กลุ่มตลาดรวมยุโรป	39	41	53
4. กลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก	10	11	15
5. กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก และประเทศรัสเซีย	56	70	59
6. ประเทศพัฒนาอื่น ๆ	94	90	89
ปริมาณนำเข้าทั้งสิ้น	702	759	786

จากการศึกษาของธนาคารโลก¹ ปรากฏว่า ปริมาณความต้องการบริโภค ไม่ได้แปรผันตามราคาของชาและรายได้ของผู้บริโภคมากนัก ความต้องการบริโภคในประเทศกำลังพัฒนามีความยืดหยุ่นมากกว่าความยืดหยุ่นของราคา เช่น ความยืดหยุ่นในประเทศเคนยา และอินเดีย มีค่ามากกว่า 1

ราคา เดิมราคาคาตลาดกำหนดโดยผู้ผลิตในราคาปอนด์ละ 71 เซนต์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2513 มีประเทศผู้ผลิตมากขึ้น แต่จำนวนผู้บริโภคไม่ได้เพิ่มในอัตราเดียวกับการผลิต ราคาชาจึงลดลงเหลือเพียงปอนด์ละ 44.1 เซนต์ ราคาชาในตลาดต่างประเทศมีการกำหนดตามศูนย์กลางของการขายหลายแห่ง เมืองที่สำคัญได้แก่ ลอนดอน โคโลมโบ กัลกัตตา โคชิน และ มัมบัสซา ในประเทศเคนยา เนื่องจากประเทศสหราชอาณาจักร เคยเป็นที่เก็บสินค้าคงเหลือไว้กว่าร้อยละ 50 ของชาทั้งหมดทั่วโลก และยังเป็นผู้นำเข้ารายใหญ่ ตลาดชาในกรุงลอนดอนจึงเป็นที่กำหนดราคาชาในตลาดโลก ราคาชาในตลาดต่างประเทศตามเมืองต่าง ๆ มีรายละเอียดในตารางที่ 5.5

¹ Singh, Shamsheer, Vries, Jos de, Hulley, John C. L. and Yeung, Patrick, Coffee, Tea and Cocoa - Market Prospects and Development Lending, pp. 64-71.

ตารางที่ 5.5 ราคาชาในตลาดโลกตามเมืองต่าง ๆ ระหว่างปี

พ.ศ. 2516-2520

ประเทศ	เซ็นต์/กิโลกรัม ¹			บาท/กิโลกรัม ²		
	2516-2518	2519	2520	2516-2518	2519	2520
ลอนดอน	128.1	150.9	271.3	25.62	30.18	54.26
โคลัมโบ	104.9	122.0	221.5	20.98	24.40	44.30
กัลกัตตา	118.5	135.9	239.1	23.70	27.18	47.82
โคชิน	100.0	124.8	230.6	20.00	24.96	46.12
มัมบัสซา	101.8	121.8	209.7	20.36	24.36	41.94

- ที่มา : 1. FAO Commodity Review and Outlook 1977-1979
 2. เทียบเป็นเงินบาทในอัตรา 100 เซนต์ 20 บาท

2. ภาวะการค้าชาของโลกในอนาคต

จากการศึกษาของ ธนาคารโลก¹ ได้พยากรณ์สภาพของตลาดชาทั่วโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523-2528 โดยอาศัยข้อมูลจากรายงานต่าง ๆ และผลจากการวิเคราะห์ของนักเศรษฐศาสตร์ ตามรายละเอียดใน ตารางที่ 5.6

¹ Singh, Shamsher, Vries, Jos de, Hulley, John C. L. and Yeung, Patrick, Coffee, Tea and Cocoa - Market Prospects and Development Lending. pp. 64-71.

ตารางที่ 5.6 การพยากรณ์ภาวะตลาดขาของโลก

(หน่วย : พันเมตริกตัน)

รายการ	การพยากรณ์		ร้อยละที่เพิ่มขึ้นต่อปี	
	2523	2528	2516-20	2523-28
การผลิต				
ประเทศพัฒนาแล้ว	163	187	2.7	2.8
ประเทศกำลังพัฒนา	1,233	1,422	2.8	2.9
ประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ *	380	450	3.7	3.5
รวม	1,776	2,059	3.0	3.0
การบริโภค				
ประเทศพัฒนาแล้ว	551	572	0.7	0.8
ประเทศกำลังพัฒนา	839	1,020	4.3	4.0
ประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ *	376	455	4.0	3.9
รวม	1,766	2,047	3.0	3.0
การส่งออก				
ประเทศพัฒนาแล้ว	30	36	6.0	3.6
ประเทศกำลังพัฒนา	736	835	2.6	2.6
ประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ *	97	123	4.5	4.9
รวม	863	994	2.9	2.9
การนำเข้า				
ประเทศพัฒนาแล้ว	430	440	0.9	0.5
ประเทศกำลังพัฒนา	327	413	5.4	4.8
ประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ *	104	140	7.4	6.1
รวม	861	993	3.0	2.9

หมายเหตุ * หมายถึงประเทศที่เป็นสมาชิกของ Council of Mutual Economic Assistance (COMECON) รวมทั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศเกาหลี และประเทศเวียดนาม

ที่มา - World Bank Staff Occasional Paper No. 22

1. ด้านการผลิต ได้คำนึงถึงเนื้อที่การปลูกและผลผลิตที่ได้ในอัตราคาคาว่าอัตราการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี ซึ่งเพิ่มขึ้นในอัตราค่ากว่าในช่วง 20 ปีก่อน ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.3 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจากอาจมีการเปลี่ยนเนื้อที่การปลูกชาไปปลูกพืชอาหารชนิดอื่น

2. ด้านการบริโภค ได้คำนึงถึงผลการเปลี่ยนรสนิยมและรายได้ของผู้บริโภค และความยืดหยุ่นของราคาคั่ว ปรากฏว่า อัตราการบริโภคเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราเพิ่มที่ต่ำกว่าในช่วง 20 ปีก่อน เป็นผลจากการที่ราคาของชาสูงขึ้น และรายได้ของผู้บริโภคเพิ่มขึ้นในอัตราค่ากว่า การบริโภคในประเทศกำลังพัฒนาคาดว่าจะมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 4 ต่อปี ส่วนในประเทศพัฒนาแล้วคาดว่าจะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 0.8 ต่อปี ถ้ามีการส่งเสริมการค้ามากขึ้นเนื่องจากชาเป็นเครื่องค้ำที่ถูกลงกว่าชนิดอื่นอยู่แล้ว ส่วนในประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจคาดว่า จะมีการบริโภคเพิ่มขึ้นร้อยละ 4 ต่อปี ซึ่งลดลงจากช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ซึ่งมีอัตรา ร้อยละ 5.3 ต่อปี

3. ด้านการส่งออก คาดว่าจะมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 ต่อปี ซึ่งเพิ่มขึ้นจากอัตราเดิมร้อยละ 2.2 ต่อปี ในช่วง 20 ปีก่อน โดยที่ประเทศกำลังพัฒนา มีอัตราการส่งออกไม่เปลี่ยนแปลง

4. ด้านการนำเข้า คาดว่าจะมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 ต่อปี ซึ่งใกล้เคียงกับด้านการส่งออก

5. ด้านราคา ราคาชาที่ตลาดกรุงลอนดอนในปี พ.ศ. 2517 มีราคาเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 โดยมีราคา กิโลกรัมละ 106.26 เซนต์ ในปี พ.ศ. 2516 เพิ่มขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 139.92 เซนต์ ราคาที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากภาวะเงินเฟ้อซึ่งมีผลให้ต้นทุนเชื้อเพลิง การบรรจุหีบห่อ และการขนส่งสูงขึ้น และคาดว่าภาวะเงินเฟ้อ จะทำให้ราคาชาสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ภาวะการค้าขาในประเทศไทย

อุตสาหกรรมผลิตขาในประเทศไทยเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 โดยผู้ผลิตขาได้รวมตัวกันตั้งเป็นสมาคมผู้ผลิตขาขึ้น ในระยะแรกขาที่ผลิตได้มีคุณภาพไม่คอยแน่นอน เพราะผลิตจากใบชาสดในสวนชาป่า โรงงานผลิตขาไม่มีสวนชาของตนเองและเทคโนโลยีการผลิตยังล้าสมัย ผลผลิตขาภายในประเทศจึงแข่งขันสู้กับขาที่นำเข้ามาจากต่างประเทศไม่ได้ รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะสนับสนุนอุตสาหกรรมผลิตขาในประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมต่างประเทศ จึงได้ให้ความช่วยเหลือโดยประกาศควบคุมการนำเข้าของขา กำหนดให้พ่อค้าที่ต้องการสั่งขาเข้าจากต่างประเทศจะต้องซื้อขาที่ผลิตในประเทศบางส่วน ในระยะแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499-2507 รัฐบาลได้มอบให้สมาคมผู้ผลิตใบชาเสนอปริมาณการผลิตแต่ละปีแล้วให้องค์การคลังสินค้ากระทรวงพาณิชย์ กำหนดให้พ่อค้านำเข้าซื้อขาทั้งหมด ในระยะหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 เป็นต้นมา ขาที่ผลิตได้ภายในประเทศมีมาตรฐานดีขึ้น สามารถนำออกสู่ตลาดแข่งขันกับขาที่นำเข้ามาจากต่างประเทศได้โดยพ่อค้าจะนำเอาขาไทยผสมกับขาที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ

1. ภาวะการค้าขาในปัจจุบัน

ก. การผลิตและการบริโภค ปริมาณการผลิตขาภายในประเทศไทย มีประมาณปีละ 1.97 ล้านกิโลกรัม ในปี พ.ศ. 2522 ตามรายละเอียดตารางที่ 5.7 โดยมีการผลิตขาใบมากกว่าชาผง คือผลิตขาใบประมาณร้อยละ 63 ของปริมาณการผลิตทั้งสิ้น และมีการผลิตเพิ่มขึ้นทุกปีโดยที่มีการผลิตขาใบเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.83 ในปี พ.ศ. 2518 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13 ในปี พ.ศ. 2522 สำหรับการผลิตชาผงก็มีแนวโน้มการผลิตเพิ่มขึ้นเช่นกัน แต่ในปี พ.ศ. 2521 ปริมาณการผลิตชาผงลดลงเนื่องจากผู้ผลิตหันไปผลิตขาใบมากขึ้น ส่วนปริมาณการผลิตรวมเพิ่มขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 13 ต่อปี สำหรับผู้ผลิตรายใหญ่ และ

เพิ่มขึ้นร้อยละ 8 ต่อปี สำหรับผู้ผลิตรายย่อย ปัจจุบันมีผู้ผลิตรายใหญ่ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน 4 ราย ได้แก่ บริษัท ชาระมิงค์ จำกัด บริษัทโรงงานชาไทย จำกัด บริษัทโรงงานชาหอม จำกัด และ ห้างหุ้นส่วนจำกัดชาเชียงใหม่ ซึ่งผู้ผลิตทั้ง 4 ราย มีกำลังการผลิตรวม 740 ตัน ต่อปี

ส่วนปริมาณการบริโภคภายในประเทศมีประมาณปีละ 2.2 ล้านกิโลกรัม ในปี พ.ศ. 2522 ตามรายละเอียดตารางที่ 5.7 ซึ่งเป็นปริมาณที่เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 1.46 ต่อปี อัตรานี้เป็นค่าประเมินจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยอาศัยข้อมูลผลผลิตที่สมาคมผู้ผลิตใบชาผลิตได้และจำหน่ายผ่านองค์กรคลังสินค้าระหว่างปี พ.ศ. 2500-2507 แล้วรวมกับจำนวนใบชาที่นำเข้า หักด้วยจำนวนที่ส่งออก ปริมาณการบริโภคนี้เมื่อเทียบกับปริมาณการผลิตจะเห็นว่า การผลิตชาในประเทศไทยยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการภายในประเทศ จึงยังมีการนำเข้าชาจากต่างประเทศอยู่เสมอ

ตารางที่ 5.7 ปริมาณการผลิตและบริโภคชาในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2517-2520

(หน่วย : กิโลกรัม)

ปี	ปริมาณการผลิต ¹						ปริมาณการบริโภค ²	
	ชาใบ		ชาผง		รวม		ปริมาณ	%เพิ่ม
	ปริมาณ	%เพิ่ม	ปริมาณ	%เพิ่ม	ปริมาณ	%เพิ่ม		
2517	850,500	0	520,700	0	1,371,200	0	2,076,480	0
2518	857,600	0.83	550,000	5.63	1,407,600	2.65	2,106,800	1.46
2519	900,500	5.00	575,000	4.54	1,475,500	4.82	2,137,560	1.46
2520	985,700	6.46	675,850	17.54	1,661,500	12.61	2,168,770	1.46
2521	1,100,000	14.73	650,000	3.82	1,750,000	5.33	2,200,430	1.46
2522	1,243,000	13.00	734,000	12.92	1,977,000	12.97	2,232,560	1.46

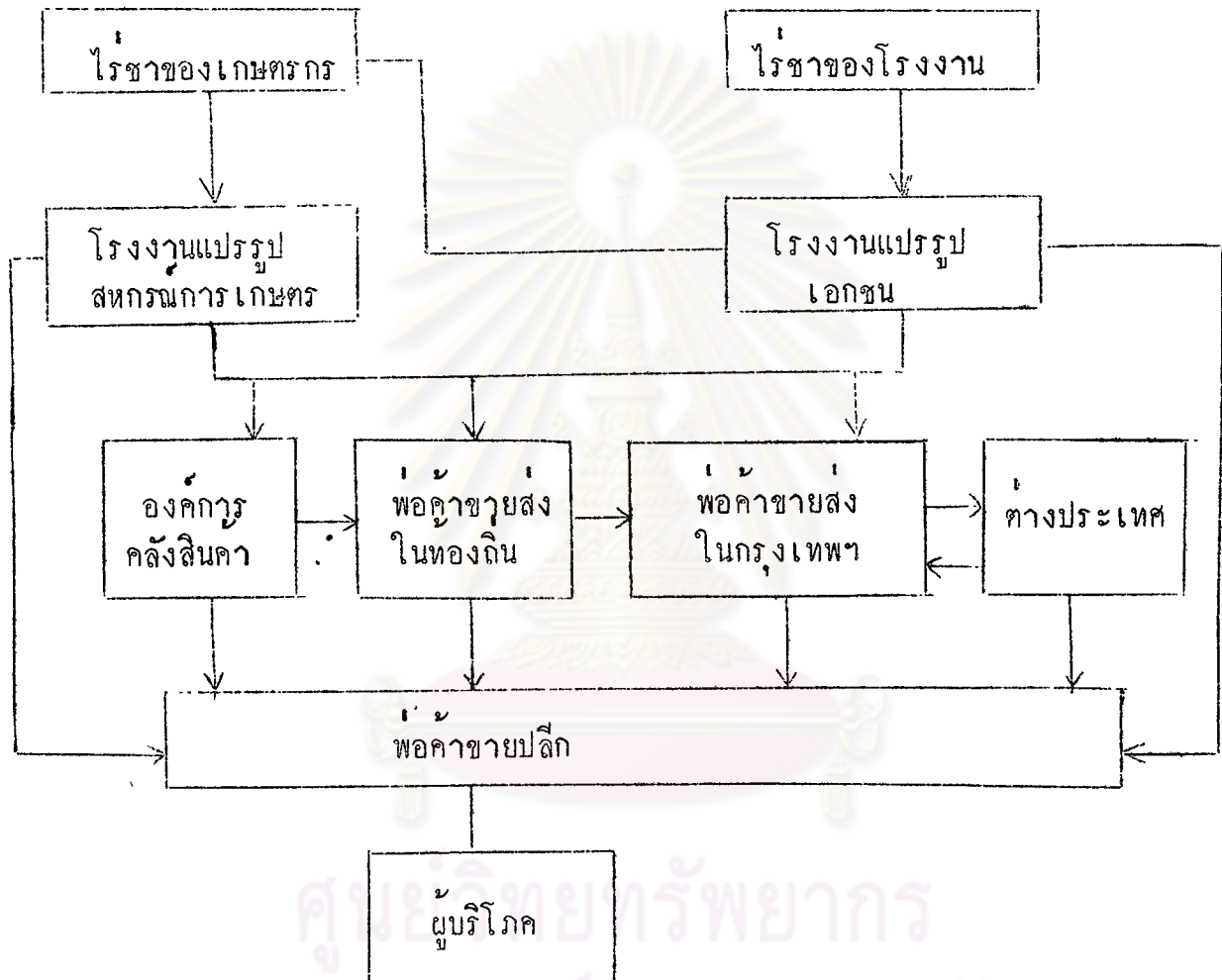
ที่มา : 1. สมาคมผู้ผลิตใบชา
2. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ข. ช่องทางจำหน่ายชา

ลักษณะโครงสร้างของตลาดชาในประเทศไทยตามรูปที่ 9 การจำหน่ายชาจะเริ่มตั้งแต่ชาวสวนชาชายช เสด็จให้แก่โรงงานแปรรูปของเอกชน หรือสหกรณ์การเกษตร ซึ่งปัจจุบันมีสหกรณ์การเกษตรป่าแป๋ อำเภอแม่แตง เพียงแห่งเดียวที่ผลิตชา ส่วนโรงงานแปรรูปของเอกชนมีอยู่ทั่วไปในบริเวณใกล้เคียงสวนชา เจ้าของสวนชาที่มีโรงงานแปรรูปของตนเองก็จะเก็บชาจากสวนไปแปรรูปเอง และรับซื้อชาจากชาวสวนอื่นด้วย จากนั้นโรงงานแปรรูปจะผลิตชาตามประเภทของโรงงาน ได้แก่ ชาใบ ชาผง หรือผลิตชาทั้งสองประเภท แล้วส่งจำหน่ายให้แก่พ่อค้าขายส่งในท้องถิ่น พ่อค้าขายส่งในกรุงเทพมหานคร หรือองค์การคลังสินค้าสำหรับผู้ผลิตที่ได้รับโควตาการสงชา ถ้าโรงงานแปรรูปจำหน่ายชาถึงสำเร็จรูปให้แก่พ่อค้าขายส่งในท้องถิ่น พ่อค้าในท้องถิ่นก็จะแปรรูปชาจนเป็นชาสำเร็จรูปแล้วจึงส่งไปจำหน่ายต่อในกรุงเทพมหานคร หรือขายปลีกในท้องถิ่น ส่วนพ่อค้าขายส่งในกรุงเทพมหานครจะเป็นผู้รับซื้อชาใบและชาผงที่แปรรูปจากพ่อค้าขายส่งในท้องถิ่น องค์การคลังสินค้าหรือโรงงานแปรรูปโดยตรง แล้วนำมาบรรจุจำหน่ายปลีกแก่พ่อค้าขายปลีกหรือผู้บริโภค นอกจากนี้พ่อค้าขายส่งในกรุงเทพมหานครยังเป็นผู้นำเขามาจากต่างประเทศ เพื่อผสมกับชาที่ผลิตภายในประเทศก่อนที่จะจำหน่ายแก่พ่อค้าขายปลีก หรือจำหน่ายปลีกให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง และอาจจะเป็นผู้ส่งออกด้วย

การจำหน่ายชาให้แก่ผู้นำเข้าโดยผ่านองค์การคลังสินค้าเป็นมาตรการของรัฐบาลที่ช่วยเหลือผู้ผลิตภายในประเทศ และเพื่อควบคุมการนำเข้า การช่วยเหลือนี้กำหนดให้ผู้นำเข้าชาใบและชาผงจะต้องซื้อชาที่ผลิตภายในประเทศจากองค์การคลังสินค้า ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ผลิตในอัตราที่กำหนดไว้ตามประกาศของกรมการค้าต่างประเทศ ปัจจุบันผู้นำเข้าชาใบจะต้องซื้อชาใบที่ผลิตในประเทศจำนวนร้อยละ 60 และสำหรับชาผงร้อยละ 50 ของปริมาณนำเข้า ซึ่งอัตรานี้มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมานับตั้งแต่เริ่มให้ความช่วยเหลือ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 5.8

รูปที่ 9 ช่องทางการจำหน่ายชา

องค์การคลังสินค้านอกจากจะเป็นผู้รับฝากขายแล้วยังเป็นผู้จัดโควตา
จำหน่ายชาติให้แก่ผู้ผลิตแต่ละรายตามความเหมาะสม ปัจจุบันผู้ผลิตที่ได้รับความช่วย-
เหลือแบ่งสรรโควตาฯ ได้แก่ ¹

1. สมาคมผู้ผลิตข้าวใบมีสมาชิก 10 ราย	ได้รับส่วนเฉลี่ยชา	38.4 หน่วย
2. บริษัทโรงงานชาไทย จำกัด	ได้รับส่วนเฉลี่ยชา	8.8 หน่วย
3. ห้างหุ้นส่วนจำกัดชาเชียงใหม่	ได้รับส่วนเฉลี่ยชา	5.4 หน่วย
4. บริษัท โรงงานชาหอม จำกัด	ได้รับส่วนเฉลี่ยชา	4.3 หน่วย
5. สหกรณ์การเกษตรป่าแป๋	ได้รับส่วนเฉลี่ยชา	3.1 หน่วย
	รวมได้รับส่วนเฉลี่ยชา	60.0 หน่วย

ตารางที่ 5.8 อัตราร้อยละการรับซื้อชาที่ผลิตในประเทศของผู้นำเข้า

ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ	ลงวันที่	ร้อยละของปริมาณ ชาใบนำเขา	ร้อยละของปริมาณ ชาผงนำเขา
24 กันยายน พ.ศ. 2499		10	10
26 กันยายน พ.ศ. 2506		15	15
1 มกราคม พ.ศ. 2511		25	25
1 ตุลาคม พ.ศ. 2511		25	30
11 ตุลาคม พ.ศ. 2514		40	50
9 ตุลาคม พ.ศ. 2520		50	50
12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523		60	50

¹ กองพืชไร่ องค์การคลังสินค้า

วิธีปฏิบัติในการจำหน่ายชาของผู้ผลิตผ่านองค์กรคลังสินค้า มีดังนี้คือ องค์กรคลังสินค้ามีคลังสินค้าอยู่ที่ปทุมวัน 2 หลัง ซึ่งสามารถเก็บชาได้ประมาณ 80,000 กิโลกรัม โดยแยกเป็นชาผง 30,000 กิโลกรัม และชาใบ 50,000 กิโลกรัม เมื่อองค์กรคลังสินค้าเห็นว่าชาที่สำรองไว้เหลือน้อยลงก็จะสั่งให้สำรองเพิ่มขึ้น โดยให้กองพืชไร่และเสนาเป็นผู้อย่างใหญ่ผลิตนำชามาส่งเฉื่อยตามอัตราที่กำหนดไว้ แล้วส่งสำเนาการสั่งให้คลังสินค้าปทุมวันทราบ เพื่อยืนยันการรับชาคอไป การสำรองขององค์กรคลังสินค้าอาจทำเป็นงวด ๆ ก็ได้ คือ งวดวันที่ 1-15 หรือ งวด 16-30 ของเดือน เมื่อผู้ผลิตได้รับหนังสือขององค์กรฯ ก็จะนำสินค้าชาไปส่งยังคลังสินค้าปทุมวัน โดยมีหลักฐานคือหนังสือนำส่งของบริษัทผู้ผลิต เอกสารใบนำส่งชา เอกสารรับรองคุณภาพชาของบริษัทผู้ผลิต รายการส่งชา และตัวอย่างชาที่ส่ง เมื่อคลังสินค้าปทุมวันได้ตรวจรับถูกต้องแล้วก็จะออกไปรับสินค้าให้ แล้วรวบรวมเอกสารแจ้งให้กองพืชไร่และเสนาตรวจสอบและนำเสนอผู้อำนวยการกองฯ เพื่อออกหนังสือตอบรับชาและตั้งเบิกเงิน 50% เป็นเงินงวดแรกให้ผู้ผลิต เมื่อมีการจำหน่ายชาที่รับไว้แต่ละงวดหมดแล้วจึงจะตั้งเบิกเงินส่วนที่เหลือให้แก่ผู้ผลิต ซึ่งในการจำหน่ายนี้องค์กรคลังสินค้าได้รับผลประโยชน์ในการจำหน่ายร้อยละ 5 ของราคาจำหน่าย

ปริมาณชาที่ผลิตในประเทศซึ่งจำหน่ายผ่านองค์กรคลังสินค้ามีประมาณ ปีละ 3-4 แสนกิโลกรัม ตามรายละเอียดในตารางที่ 5.9 จะเห็นได้ว่ามีปริมาณที่มีแนวโน้มลดลง แสดงว่าการนำเข้ามีปริมาณลดลง และอุตสาหกรรมผลิตชาในประเทศส่วนหนึ่งสามารถทดแทนการนำเข้าได้

ตารางที่ 5.9 ปริมาณการจำหน่ายชาผ่านองค์กรคลังสินค้าระหว่างปี
พ.ศ. 2519-2523

(หน่วย : กิโลกรัม)

ปี	ชาใบ	ชาผง	รวม
2519	362,995	62,926	425,921
2520	283,232	33,888	317,120
2521	395,507	26,313	421,820
2522	331,457	34,420	365,877
2523 (ม.ค.-ก.ย.)	229,122	20,056	249,178

ที่มา : กองพืชไร่และเส้นใย องค์กรคลังสินค้า

ค. การนำเข้า

ปริมาณชาที่นำเข้าทั้งหมดของประเทศไทยมีประมาณปีละ 7-8 แสน กิโลกรัม มูลค่ารวมประมาณ 24-28 ล้านบาทต่อปี ตามตารางที่ 5.10 โดยที่ชานำเข้ามากที่สุด ได้แก่ ชาใบซึ่งมีประมาณร้อยละ 80 ของปริมาณนำเข้าทั้งสิ้น ตามรายละเอียดสถิติการนำเข้าในตารางที่ 5.10 จะเห็นได้ว่าปริมาณชาที่นำเข้าทั้งสิ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515-2522 มีปริมาณลดลงไม่มากนัก เนื่องจากปริมาณการนำเข้าของชาใบซึ่งเป็นปริมาณส่วนใหญ่ลดลงไม่มาก ส่วนชาผงมีปริมาณการนำเข้าลดลงมากเนื่องจากปัจจุบันชาผงที่ผลิตในประเทศมีคุณภาพดีขึ้น จึงสามารถทดแทนการนำเข้าได้บางส่วน และเนื่องจากราคาชาผงในต่างประเทศสูงขึ้นมาก ส่วนชาสำเร็จรูปมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากไม่มีการผลิตชาประเภทนี้ภายในประเทศ ชาที่นำเข้าส่วนใหญ่เป็นชาที่มีคุณภาพดี ซึ่งผู้ขายไม่สามารถหาซื้อได้ภายในประเทศ จึงทำให้ปริมาณการนำเข้าโดยเฉพาะชาใบมีแนวโน้มลดลงไม่มากนัก

แต่ในปีที่มีการกำหนดเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีขาภายในประเทศสูงขึ้น คือในปี พ.ศ. 2520 เปลี่ยนอัตราภาษีขาใบจากร้อยละ 40 เป็นร้อยละ 50 และในปี พ.ศ. 2523 เปลี่ยนอัตราภาษีขาใบจากร้อยละ 50 เป็นร้อยละ 60 ปรากฏว่าปริมาณการนำเข้าลดลงในอัตราสูง

แหล่งนำเข้าของขาใบ ส่วนใหญ่มาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ไต้หวัน และศรีลังกา ตามลำดับ ก่อนที่ประเทศไทยจะมีการค้ากับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในปี พ.ศ. 2518 ขาใบส่วนใหญ่นำเข้าจากไต้หวัน ร้อยละ 90 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด แต่หลังจากปี พ.ศ. 2518 ขาใบนำเข้าจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีปริมาณมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ไต้หวัน ซึ่งรวมทั้ง 2 ประเทศนี้แล้วมีปริมาณร้อยละ 98 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด ขาที่นำเข้าจาก 2 ประเทศนี้เป็นขาใบคุณภาพดี มีราคาเฉลี่ยต่ำกว่าขาใบคุณภาพดีภายในประเทศ โดยมีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 27.75 บาท ในปี พ.ศ. 2520 ซึ่งลดลงจากกิโลกรัมละ 36.90 บาท ในปี พ.ศ. 2518

แหล่งนำเข้าของชาผง ส่วนใหญ่มาจากประเทศอินโดนีเซีย ศรีลังกา และอินเดีย รวมกันเป็นปริมาณร้อยละ 80 ของปริมาณนำเข้าชาผงทั้งหมด โดยมีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 17.98 บาท ในปี พ.ศ. 2515 เพิ่มขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 75.15 บาท ในปี พ.ศ. 2520

แหล่งนำเข้าของชาสำเร็จรูป ปริมาณนำเข้าเกือบทั้งหมดมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา รองลงมาได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักร ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 191.67 บาท ในปี พ.ศ. 2515 เพิ่มขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 238.26 บาท ในปี พ.ศ. 2520

ตารางที่ 5.10 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2515-2523

ปี	ซาโบ		ซาบง		ซาต่ำเร้จรูป		รวม	
	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท
2515	813.7	30,024.9	337.7	6,073.6	5.6	1,079.7	1,157.0	37,178.2
2516	781.7	19,416.3	191.9	3,774.9	5.7	1,617.9	979.3	24,809.1
2517	680.7	16,228.0	143.8	4,546.3	5.0	1,212.8	829.5	21,987.1
2518	689.3	16,844.4	107.1	4,123.3	4.9	1,212.1	801.3	22,179.8
2519	841.4	20,497.8	90.9	3,408.8	9.9	2,781.1	942.2	26,687.7
2520	626.6	17,393.1	58.9	4,425.1	11.9	2,828.2	697.40	24,646.4
2521	846.0	24,992.3	33.9	2,433.7	9.5	1,494.5	889.4	28,920.5
2522	654.2	19,819.8	44.7	2,372.3	10.7	2,528.1	709.6	24,720.2
2523 *	326.1	9,433.8	18.1	1,239.2	4.7	748.2	348.9	11,421.2

ที่มา : กรมศุลกากร

หมายเหตุ * ระหว่างเดือนมกราคม - สิงหาคม 2523

ตารางที่ 5.11 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกชาของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2515-2523

ปี	ชาใบ		ชาผง		ชาอื่น		รวม	
	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท
2515	162.2	1,655.1	7.4	173.5	16.9	93.4	186.5	1,922.0
2516	170.0	1,653.6	0.2	7.5	11.4	129.5	181.6	1,790.6
2517	82.9	1,280.0	0.5	22.6	7.7	130.9	91.1	1,433.5
2518	92.2	1,159.3	0.08	3.0	9.6	175.8	101.9	1,338.1
2519	121.8	1,989.9	0.97	8.8	16.7	243.4	139.5	2,242.1
2520	143.5	3,464.0	22.3	264.6	7.4	236.7	173.2	3,965.3
2521	364.9	6,570.9	1.2	58.9	12.6	394.5	378.7	7,024.3
2522	156.1	2,635.2	1.9	91.8	3.0	94.5	161.0	2,821.5
2523	163.8	3,689.4	0.8	36.3	45.4	901.5	210.0	4,627.2

ที่มา : กรมศุลกากร

หมายเหตุ : ระหว่างเดือน มกราคม - สิงหาคม 2523

ตารางที่ 5.12 ความเคลื่อนไหวของราคาชาใบและชาผงที่องค์การคลัง-
สินค้ากำหนด

(หน่วย : บาท/กิโลกรัม)

ชนิดของชา	2499-2506	2507-2516	2517-2521	2522-2523
ชาใบอบดอกไม้	28	28	0	0
ชาใบชนิดที่ 1	26	26	33	41
ชาใบชนิดที่ 2	22	22	0	0
ชาใบผสม	17	15	22	33
ชาผงชนิดที่ 1	25	22	29	34
ชาผงชนิดที่ 2	20	0	0	0

ที่มา : สหกรณ์ผู้ผลิตใบชา

ตารางที่ 5.13 ความเคลื่อนไหวของราคาชาใบและชาผงในท้องตลาดทั่วไป

(หน่วย : บาท/กิโลกรัม)

ปี	ชาใบ		ชาผง	
	ราคาขายส่ง	ราคาขายปลีก	ราคาขายส่ง	ราคาขายปลีก
2517	13 - 45	15 - 50	9 - 50	10 - 55
2518	13 - 47	15 - 50	9 - 50	10 - 55
2519	14 - 47	15 - 57	9 - 50	10 - 55
2520	14 - 50	16 - 55	9.50 - 50	12 - 55
2521	14 - 50	16 - 55	9.50 - 55	12 - 58
2522	16 - 55	17 - 59	9.50 - 55	12 - 58

ที่มา : สหกรณ์ผู้ผลิตชาใบ

ง. การส่งออก

ปริมาณชาที่ส่งออกของประเทศไทยมีประมาณปีละ 1-2 แสนกิโลกรัม มูลค่า 2-7 ล้านบาท สถิติการส่งออกของชาแสดงในตารางที่ 5.11 การส่งออกส่วนใหญ่ได้แก่ ชาใบซึ่งมีปริมาณส่งออกประมาณปีละ 150 ตัน หรือประมาณร้อยละ 90 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ชาแผ่นอัด และชาก่อน ส่วนชาผงส่งออกน้อยมาก และจำนวนไม่แน่นอน มูลค่าส่งออกไม่มากเมื่อเทียบกับการนำเข้า แต่ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น พอค่าในต่างประเทศอาจนำไปผสมกับชาในประเทศตนเพื่อลดต้นทุนการผลิต

ชาใบส่วนใหญ่ส่งออกไปยังประเทศฮ่องกง ประมาณร้อยละ 97 ของปริมาณส่งออกทั้งหมด นอกจากนี้ยังส่งไปยังไต้หวัน สหรัฐอเมริกา ซาอุดีอาระเบีย ลาว และนอร์เวย์

ชาผงส่วนใหญ่ส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย ประมาณร้อยละ 94 ของปริมาณส่งออกทั้งหมด รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกา พม่า และลาว

ชาอื่น ๆ ได้แก่ ชาแผ่นอัด และชาก่อน ปริมาณมูลค่าไม่มากนัก มีการส่งออกไปยังประเทศฮ่องกง และซาอุดีอาระเบีย

จ. ราคา

1. ราคาชาภายในประเทศ สำหรับชาใบและชาผงที่จำหน่ายผ่านองค์การคลังสินค้าให้แก่อุตสาหกรรมชา องค์การคลังสินค้าเป็นผู้กำหนดราคาคงแสดงรายละเอียดในตารางที่ 5.12 ซึ่งมีการเคลื่อนไหวมาตั้งแต่เริ่มอุตสาหกรรมชาขึ้น ปัจจุบันชาใบชนิดที่ 1 มีราคากิโลกรัมละ 41 บาท ชาใบผสมราคากิโลกรัมละ 33 บาท และชาผงราคากิโลกรัมละ 34 บาท ซึ่งมีแนวโน้มที่ราคาจะสูงขึ้นอีก ในปี พ.ศ. 2524 ส่วนชาใบและชาผงที่จำหน่ายในท้องตลาดโดยทั่วไปจะมีราคา

สูงกว่าการจำหน่ายให้องค์การคลังสินค้า ขึ้นอยู่กับคุณภาพและความต้องการของตลาด ซึ่งการเคลื่อนไหวของราคาในท้องตลาดทั่วไปแสดงในตารางที่ 5.13 จะเห็นได้ว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ราคาซาบและชาผงที่ผลิตในประเทศไทยเคลื่อนไหวน้อยหรือค่อนข้างคงที่ ส่วนราคาชาที่จำหน่ายในตลาดกรุงเทพฯ มีราคาสูงกวานี้ เพราะเป็นชาที่ผสมกับชาต่างประเทศที่มีคุณภาพดีกว่า

2. ราคาชาต่างประเทศ ราคาชานำเข้าและส่งออกได้แสดงในตารางที่ 5.14 จะเห็นได้ว่าราคานำเข้าซาบในปีหลัง ๆ มีแนวโน้มสูงขึ้นเล็กน้อย แต่ราคาชาผงสูงขึ้นมาก ส่วนชาสำเร็จรูปมีราคาค่อนข้างคงที่ ราคานำเข้าของซาบเฉลี่ยกิโลกรัมละ 29.61 บาท ในปี พ.ศ. 2521 เมื่อเทียบกับราคาซาบที่ผลิตในประเทศไทยซึ่งมีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 50 บาท ตามตารางที่ 5.13 ปรากฏว่า ราคานำเข้าของซาบต่ำกว่าราคาชาที่ผลิตในประเทศทั้ง ๆ ที่ซาบจากต่างประเทศมีคุณภาพดีกว่า ดังนั้น ราคานำเข้าของซาบนี้จึงต่ำกว่าความเป็นจริง ชาบคุณภาพดีที่นำเข้าจากต่างประเทศควรมีราคาสูงกว่าราคาซาบคุณภาพดีที่ผลิตในประเทศ ซึ่งมีราคาเฉลี่ยระหว่าง 70-100 บาท หรือควรมีราคาใกล้เคียงกับราคาชาผงนำเข้าด้วย ส่วนราคานำเข้าของชาผงสูงกว่าราคาตลาดภายในประเทศ ตามตารางที่ 5.13 จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณการนำเข้าของชาผงลดลงมาก

สำหรับราคาส่งออกของชาจะเห็นว่า ราคามีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ แสดงว่า ชาที่ผลิตได้ในประเทศเป็นที่ต้องการของตลาดในต่างประเทศมากขึ้น การที่ราคาส่งออกทั้งซาบและชาผงมีราคาต่ำกว่าราคาขายภายในประเทศ เพราะชาที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็นชาที่มีคุณภาพต่ำ

ตารางที่ 5.14 ความเคลื่อนไหวของราคานำเข้าและส่งออกชาในรูปแบบ-
ต่าง ๆ ของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2515-2521

(หน่วย : บาท/กิโลกรัม)

ปี	ราคานำเข้า			ราคาส่งออก		
	ชาใบ	ชาผง	ชาสำเร็จรูป	ชาใบ	ชาผง	ชาอื่น
2515	36.90	17.98	191.67	10.22	24.85	5.47
2516	29.84	19.67	283.15	9.61	25.00	11.72
2517	23.84	31.61	241.79	15.42	41.07	0
2518	24.44	38.51	248.52	12.59	37.50	17.60
2519	24.36	37.48	220.84	16.52	90.00	15.18
2520	27.75	75.15	238.26	24.05	11.83	33.85
2521	29.61	104.69	228.76	18.91	183.33	30.70

ที่มา : กรมศุลกากร

2. ภาวะการค้าชาในอนาคต

ก. การผลิตและการบริโภค

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ประเมินแนวโน้มความต้องการบริโภคภายในประเทศ การผลิต การส่งออก และการนำเข้ชาของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2523-2529 ตามรายละเอียดในตารางที่ 5.15 ในการคาดคะเนปริมาณการบริโภคอาศัยข้อมูลจากสมาคมผู้ผลิตใบชาที่จำหน่ายผ่านองค์การคลังสินค้า ในปี พ.ศ. 2500-2507 แลวนำมารวมกับจำนวนชาที่นำเข้ และหักด้วยจำนวนที่ส่งออก ผลลัพธ์ที่ได้เป็นปริมาณการบริโภคภายใน

ประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500-2507 โดยสมมติว่าไม่มีสินค้าคงเหลือในแต่ละปีแล้ว จึงนำไปคำนวณหาแนวโน้ม ปรากฏว่า ความต้องการบริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้น ในอัตราร้อยละ 1.46 ต่อปี ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.17 ต่อปี ปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.94 ต่อปี และปริมาณการนำเข้ามีประมาณปีละ 400 คัน ซึ่งเป็นปริมาณค่อนข้างคงที่ในแต่ละปี

ตารางที่ 5.15 การคาดคะเนปริมาณการบริโภค การผลิต การส่งออก และการนำเข้าของชาวไทย

หน่วย : คัน

ปี	ปริมาณการบริโภคภายในประเทศ ¹	ปริมาณการผลิตภายในประเทศ ²	ปริมาณการส่งออก ³	ปริมาณการนำเข้า ⁴
2523	2,256.16	2,153.70	380.07	491.53
2524	2,298.23	2,354.37	486.30	430.16
2525	2,331.78	2,567.18	622.21	396.81
2526	2,365.82	2,802.81	796.10	359.11
2527	2,400.36	3,060.06	1,018.60	358.9
2528	2,435.40	3,340.92	1,303.28	397.76
2529	2,470.96	3,647.56	1,667.52	490.92

หมายเหตุ

1. เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 1.46 ต่อปี
2. เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 9.17 ต่อปี
3. เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 27.94 ต่อปี
4. คำนวณจากปริมาณที่ผลิตได้ในประเทศ หักปริมาณส่งออก แล้วนำไปหักจากปริมาณการบริโภคภายในประเทศ

ข. การเพิ่มการผลิต

ปัจจุบันปริมาณความต้องการบริโภคภายในประเทศยังคงมากกว่าปริมาณการผลิต ดังนั้น การที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศจึงต้องเพิ่มปริมาณการผลิตให้เพียงพอกับความต้องการ พร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นเพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ การที่จะเพิ่มปริมาณการผลิตก็จำเป็นต้องเพิ่มเนื้อที่การปลูก ซึ่งทางรัฐบาลได้เห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมผลิต จึงกำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของจัดมาตรการเร่งรัดการผลิตฯ ในขั้นแรกได้กำหนดแผนการผลิตกล้าพันธุ์ชาขึ้น เพราะต้นกล้าชาต้องใช้เวลา 1-2 ปีในแปลงเพาะกล้า แผนงานเพาะกล้าชานี้จะดำเนินงานสอดคล้องกับการขยายเนื้อที่การปลูกซึ่งมีความต้องการต้นกล้า โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมวิชาการเกษตร กรมป่าไม้ กรมปศุสัตว์ และบริษัทผู้ผลิตฯ ซึ่งเป้าหมายการผลิตกล้าชาในช่วงปีต่าง ๆ แสดงในตารางที่ 5.16

ในด้านขยายเนื้อที่การปลูกชาจะต้องขยายในพื้นที่สูงเท่านั้น เพราะชาต้องการภูมิอากาศที่เย็น เพื่อที่จะได้ชาที่มีคุณภาพดีนำไปผลิตซึ่งสามารถจะทดแทนการนำเข้า การที่จะผลิตชาได้ตามเป้าหมายในปี พ.ศ. 2529 จะต้องขยายเนื้อที่ปลูกอีก 16,000 ไร่ จึงได้มีการกำหนดให้มีการขยายเนื้อที่เพาะปลูกในแหล่งหรือจังหวัดที่เหมาะสมที่จะปลูก โดยพิจารณาว่าเป็นแหล่งที่มีการเพาะปลูกอยู่แล้วในแต่ละปี เป้าหมายการขยายเนื้อที่ได้แสดงรายละเอียดในตารางที่ 5.17 จะเห็นว่าได้มีการกำหนดการขยายเนื้อที่การเพาะปลูกในจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด รองลงมาได้แก่ จังหวัดเชียงราย

นอกจากนี้ยังมีมาตรการในการปรับปรุงสวนชาเก่าให้ดีขึ้นเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพฯ ซึ่งโครงการเร่งรัดการผลิตฯ ให้เป็นไปตามเป้าหมายเพียงพอความต้องการบริโภคภายในประเทศและส่งออก ทดแทนการนำเข้า

หน่วยงานทางราชการต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการดำเนินงานมีดังนี้¹

1. กรมวิชาการเกษตร เร่งดำเนินงานผลิตกล้าพันธุ์ในปี พ.ศ. 2524, 2525 และ 2526 ให้ได้ตามเป้าหมาย และทำการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพันธุ์และวิธีการขยายพันธุ์ นอกเหนือจากวิธีใช้เมล็ดเพาะกล้า
2. กรมป่าไม้ เร่งดำเนินการผลิตกล้าพันธุ์ในปี พ.ศ. 2524, 2525 และ 2526 ให้ได้ตามเป้าหมาย และช่วยในการจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมที่จะทำการขยายพื้นที่เพาะปลูกฯ เพิ่มมากขึ้น
3. กรมปศุสัตว์ เร่งดำเนินการผลิตกล้าพันธุ์ในปี พ.ศ. 2524, 2525 และ 2526 ให้ได้ตามเป้าหมาย และจัดหาสมาชิกผู้อพยพอดีตทหารจีน-คณะชาติ ทำการปลูกฯ อย่างจริงจัง
4. กรมส่งเสริมการเกษตร
 - ส่งเสริมและแนะนำเทคนิคการผลิตแก่เกษตรกร
 - นำเอากล้าพันธุ์ที่รับซื้อจากบริษัทผู้ผลิตไปจำหน่ายแจกให้แก่เกษตรกร
 - แก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น โรคแมลง การขาดแคลนปุ๋ยเคมี
 - สาธิตการปลูกฯ ให้แก่เกษตรกร
 - ร่วมกับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในการจัดระเบียบผู้ปลูกฯ ขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ด้านการผลิตฯ ที่แน่นอนต่อไป
5. กรมประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมให้สมาชิกชาวเขาทำการปลูกฯ แทนการทำไร่เลื่อนลอยหรือปลูกฝิ่น

¹ สัทศัน สุบินะเจริญ, "แนวนโยบายเร่งรัดการผลิตและการจำหน่ายชาของประเทศไทย," (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2522), หน้า 21.

ตารางที่ 5.16 เป้าหมายการผลิตกล้าพันธุ์ของหน่วยงานต่าง ๆ

หน่วย : คน

หน่วยงาน	ปีการเพาะปลูก			
	2524/25	2525/26	2526/27	รวม
กรมวิชาการเกษตร	1,572,000	2,358,000	1,031,000	5,011,000
กรมป่าไม้	1,572,000	2,358,000	1,081,000	5,011,000
กรป.กลาง	828,000	1,242,000	569,000	2,639,000
บริษัทผู้ผลิตฯ	828,000	1,242,000	569,000	2,639,000
รวม	4,800,000	7,200,000	3,300,000	15,300,000

ตารางที่ 5.17 เป้าหมายการขยายเนื้อที่เพาะปลูกชาในแหล่งเพาะปลูกที่เหมาะสม

หน่วย : ไร่

จังหวัด	ปีการเพาะปลูก			
	2523/24	2524/25	2525/26	2526/27
เชียงราย	2,700	880	1,320	605
เชียงใหม่	77	2,040	3,060	1,402
น่าน	0	320	480	220
แพร่	0	600	900	413
แม่ฮ่องสอน	0	160	240	110
รวม	2,777	4,000	6,000	2,750
กล้าพันธุ์ที่ไซ (คน)	3,332,757	4,800,000	7,200,000	3,300,000

6. กรมส่งเสริมสหกรณ์ ส่งเสริมให้กลุ่มสหกรณ์ทำการปลูกชา ตลอดจน
ตั้งโรงงานแปรรูปชา โดยใช้ระบบสหกรณ์เข้าดำเนินการ

7. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

- สำรวจข้อมูลทางการเกษตรเกี่ยวกับชา เช่น เนื้อที่เพาะปลูก
ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ต้นทุนการผลิตชาตามขนาดอายุ ตลอดจน
ต้นทุนในการแปรรูปชาต่าง ๆ
- กำหนดการจดทะเบียนผู้ปลูกชา โดยอาศัยพระราชบัญญัติเศรษฐกิจ-
การเกษตร
- กำหนดนโยบายค่านราคาที่เกษตรกรควรจะได้รับ เพื่อให้
กระทรวงพาณิชย์ประกาศราคาประกันขั้นต่ำ

8. กระทรวงพาณิชย์

- กำหนดราคาการส่งออก (ถ้าจำเป็น) ประกาศราคาที่เกษตรกร
ขายได้ โดยพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด
- กำหนดโควตาการรับซื้อผลผลิตภายในประเทศ กับจำนวนนำเข้า
แก่บริษัทแปรรูปชา โดยรวบรวมปริมาณจากบริษัทแปรรูปชาที่
ได้รับซื้อจากเกษตรกร

9. กระทรวงอุตสาหกรรม ดำเนินงานในคานโรงงานแปรรูปชา เช่น
มาตรการซื้อวัตถุดิบใบชาเข้าโรงงานแปรรูป การขยายกำลังการผลิต ตลอดจนการ
ควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้

การที่จะสนับสนุนให้การเพิ่มผลผลิตชาภายในประเทศไทยอย่างมี
ประสิทธิภาพ จึงต้องส่งเสริมทั้งด้านการปลูกชาและการตั้งโรงงานผลิตชาด้วย
เพราะชาวสวนชากับผู้ผลิตย่อมต้องสนองความต้องการซึ่งกันและกัน